

“Köyler artık bir nostalji”

Rize'nin Hemşin diye küçük bir ilçesi... Babaanneli, dedeli, elde örülmüş yün kazaklı mutlu zamanlar. Dursun Ali Sazkaya ile Karadeniz insanına odaklanan az sayıdaki anı kitabından biri olan 'Farzet ki Dönemedim'i ve bir yıl içinde üç baskı yapan eserine bu ilginin sebeplerini konuştuk.

"Farzet ki Dönemedim" daha bir yılı tamamlamadan üçüncü baskısını yaptı. Kitaptan sonra neler oldu?

Çevremdeki insanların heyecanla karşıladıklarını söyleyebilirim. Kitabı okuyanlar kendi çocukluklarına döndüklerini ve unutmış oldukları bazı anıları tekrar hatırladıklarını söylüyor. Bir anlamda hem bireysel hem de toplumsal açıdan bilinç tazelenmesi yaşandı diyebilirim.

Bu bilinç tazelenmesi beraberinde roman veya öykü değil, anı türünde bir kitabın da ilgi görebileceğini göstermiş oldu. Peki, bunun dışında okur için kitabı ilgi çekici kılan nedir?

Bunun temel nedeni bana göre kitabın çocukluğa vurgu yapmasıdır. Çünkü insanın ebedi yurdu çocukluğudur ve kolay kolay oradan çıkamaz. Bunun haricinde Lazlar ve Hemşinliler hakkında bu özellikte bir kitabın daha önce yazılmamış olmasıdır. Konu okur açısından oldukça bakir. Lazlık, Hemşinlilik ülkemizde çok az bilinen hususlar. Mesela Lazca diye apayrı bir dilin varlığından sosyologlarımızın bile haberi yoktur. Lazlar, Hemşinliler gibi farklı kültürel geleneği olan iki farklı halk yaşıyor burada. Tarih boyunca bu halklar dar bir coğrafyada yan yana yaşamalarına rağmen iletişimleri oldukça sınırlı olmuş. Dilleri, kültürleri etnisiteleri farklı iki toplumdan söz ediyoruz. Bir başka sosyolojik faktör ise 1850'li yıllarda başlayan Rusya gurbetçiliğidir. Bu gibi konuların okurun dikkatini çektiği kanaatindeyim.

Buradan yola çıkarak yerel tarihe artan bir ilgi olduğu söylenebilir mi?

Evet, son yıllarda yerel tarihe ilgi oldukça artmış görünüyor. Herkes geçmişini, ailesini, geleneğini merak ediyor. Temel ihtiyaçlar giderilince insanlar kültürel konulara yöneliyor. Küresel kültürün şiddetli dayatımına bir cevaptır aslında

yerel tarihle ilgilenmek. Kitabımda anlatmış olduğum Rusya gurbeti hakkında yöre insanı yeni bilgilere ulaşıyor. Her yeni bilgi geçmişle buluşturuyor insanı.

Anılarınızda bahsettiğiniz annelerin ördüğü yün kazaklara, konaklara, babaanneli, dedeli yıllara derin bir özlem var. ‘O yıllar başkaydı’ der gibisiniz. Artık herkes sizin gibi köklerini aramaya mı dönüyor?

Bana göre evet. Geçmişimiz bizim belleğimizdir. Eski geleneksel yaşantının daha şenlikli olduğunu düşünüyorum. Dedeli, babaanneli kalabalık aileler bir nevi rehabilite üniteleriydi. Doğu toplumlarının en sağlam dinamiği ailedir. Şahsen bütün duygu ve bilinç haritamı dedeme ve babaanneme borçluyum. Eskinin çocukluğu ile modern zamanların çocukluğunu kıyasladığımda ise şunu gördüm: Modernite kontrol edemediği, dönüştüremediği her şeyi çağ dışı veya toplum dışı ilan ediyor. Çocukluğu bile. Doğal ve kendiliğinden olana tahammül edemiyor. Üretim ve pazarlama döngüsünün parçası haline getirmek için çocukları erken yaşlarda kendi kurgusal, biçimsel oyunlarına mecbur bırakıyor. Kitabımda modernliğin eleştirisini de görmek mümkün. Eski günler, eski zamanlar daha müşfik daha şenlikliydi bence. Kitabın tümünde çocukluğa ve deli yağmurların altında horon oynamaya davet var. Köylülük artık öldü kuşkusuz ancak köyler hâlâ huzur mekânlarıdır ve onlar torunlarını bekliyor hüzünle.

“Memleket, artık daha çok yaşlıların özlediği cennet oldu.” diyorsunuz. Bütün torunlar bir gün o huzuru ararken köylerinin yolunu mu tutacak?

Gönül ister ki torunlar dede ocaklarını şenlendirsinler. Yapayalnız kalan konaklarını, çay bahçelerini, yayla evlerini gelip görsünler. Bir hüzün atlası olan köyler eski havasına kavuşsun kim istemez. Ancak modern yaşam bu imkânı pek vermiyor insanlara. Köyler artık bir nostalji maalesef. Hele hiç oralarda doğmamış, hendeklerinde yuvarlanmamış, horon oynamamış, yayla göçünü görmemiş yeni kuşağın dönmesi pek olası değil. Oysa köyler, yaylalar, coşkun dereler birer hafıza tazeleme mekânlarıdır. Geçmişin gizem dolu kültürüne bir nebze olsun yaklaştırır. Bizim yöremizde yüz yılı aşkın süren bir göç olayı var. Gidenler ancak yaşlılıklarında geri dönebiliyorlar. Bu nedenle alabildiğine ıssızlık ve hüzün var Kaçkarlarda. Evlerimizi hüzünden çürüten mekânlar olmaktan çıkarmalıyız bu yüzden.

2013-03-17

Muhabir: ZEHRA ONAT

